

Чернадчук, В.Д. Сучасний стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні [Текст] / В.Д. Чернадчук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 жовтня 2010 р., м. Суми): у 2-х т. – Суми: УАБС НБУ, 2010. – Т. 1. – С. 55-57.

*В.Д. Чернадчук, д-р юрид. наук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Аналіз сучасного бюджетного законодавства України дозволяє виявити недоліки правового регулювання бюджетних відносин і надати пропозиції щодо його вдосконалення. Таке вдосконалення передбачає

вирішення двох завдань – тактичного (поточного) та стратегічного (перспективного). Вирішення першого завдання передбачає внесення змін до чинного бюджетного законодавства. Розвиток місцевого самоврядування потребує подальшого вдосконалення організаційно-правового та фінансового забезпечення децентралізації в сфері управління, впровадження оптимальної моделі розподілу функціональних, економічних, фінансових та інших повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування, вдосконалення організаційно-правової та матеріально-фінансової бази функціонування органів місцевого самоврядування.

Забезпечення стабільності бюджетної системи України та ефективності бюджетної діяльності залежить від багатьох факторів, одним із яких є характер міжбюджетних відносин, вдосконалення правового регулювання яких забезпечить стабільність та ефективність цих відносин, а також надасть можливість привести їх у відповідність до європейських стандартів. Разом з тим існують чисельні проблеми у сфері правового регулювання міжбюджетних відносин, які потребують свого вирішення, як наукового, так і законодавчого. Зазначене вимагає подальшого реформування міжбюджетних відносин, що передбачає створення механізму самозабезпечення адміністративно-територіальних одиниць фінансовими ресурсами, адекватних виконанню їх завдань і функцій шляхом узгодження повноважень органів місцевого самоврядування, передбачених Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”, із бюджетним законодавством в частині визначення доходів і видатків місцевих бюджетів; що сприятиме формуванню бюджетоспроможних адміністративно-територіальних одиниць. Передумовами вдосконалення міжбюджетних відносин є визначення обсягу обов’язкових власних видатків місцевих бюджетів на основі мінімальних соціальних стандартів послуг у вартісному виразі, видатків на фінансування делегованих повноважень на основі орієнтовних фактичних витрат на їх здійснення; збільшення власних доходів місцевих бюджетів шляхом введення та віднесення до місцевих податків податку на нерухоме майно фізичних і юридичних осіб; визначення фіксованої частки від податку на прибуток підприємств, а також удосконалення системи фінансового вирівнювання та правового регулювання міжбюджетних правовідносин.

Основними проблемами бюджетної діяльності є неефективне формування доходів бюджету, непрозорий розподіл і неефективне використання бюджетних коштів, значна залежність місцевих бюджетів від державного. Існуючій бюджетній системі властива занадто

централізованість та неефективна модель розподілу коштів між бюджетами. Окрім того, відсутня чітка система публічного фінансового контролю за використанням коштів місцевих бюджетів, а також коштів державного бюджету на місцях, що часто призводить до нецільового та неефективного використання бюджетних коштів.

Перспективи розвитку бюджетних правовідносин, на нашу думку, такі:

- вироблення сучасної бюджетної ідеології та формування сучасної бюджетної політики з урахуванням розвитку не лише вітчизняної, а й світової економіки;
- реформування (вдосконалення) бюджетних правовідносин має здійснюватися як складова адміністративно-територіальної реформи і узгоджуватися із стратегією розвитку податкової системи України та реформами у соціальній сфері;
- підвищення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування шляхом вдосконалення системи місцевих податків і механізмів розподілу загальнодержавних ресурсів;
- заміна системи управління витратами бюджету на систему управління видатками бюджету;
- широке впровадження програмно-цільового методу формування та використання бюджетних коштів усіх рівнів бюджетної системи;
- ефективне використання закріплених доходів бюджетів. Субвенції, що надходять до місцевих бюджетів, повинні мати цільове спрямування на видатки розвитку за конкретними програмами;
- вдосконалення БК України в частині регулювання бюджетного процесу, визначення видаткових повноважень щодо бюджетів різних рівнів і фінансових нормативів бюджетної забезпеченості, регулювання міжбюджетних відносин;
- вдосконалення підзаконних нормативно-правових актів з питань регулювання бюджетних відносин, зокрема постанов уряду щодо запровадження стандартів якості бюджетних послуг, визначення обсягів міжбюджетних трансфертів, розрахунку собівартості публічних послуг, використання програмно-цільового методу у бюджетній діяльності;
- зміна законодавства про місцеве самоврядування в частині встановлення критеріїв розподілу делегованих і власних повноважень регіональних і місцевих органів влади, закріплення нових принципів публічного фінансового та бюджетного контролю та запровадження громадського публічного фінансового контролю.